

**Alytaus piliakalnio su gyvenviete (22599) teritorijos ir aplinkos,
Alytaus m. sav., Alytaus m., Piliakalnio g.,
2013 metų žvalgomųjų archeologinių tyrimų
A T A S K A I T A**

Autorius:

Linas Girlevičius

Vilnius

2013

T U R I N Y S

Įvadas	3
Ankstesnių archeologinių tyrimų apžvalga	3
Tyrimų eiga ir jų aprašymas	5
Išvados.....	9
Radinių sąrašas	10
Fotonuotraukos	12
Brėžinių sąrašas	22
Brėžiniai	23
Priedų sąrašas	25
Priedai	26

I V A D A S

2013 metų rugsėjo mėn. atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai ir archeologiniai žvalgymai tiesiant elektros kabelius ir statant transformatorinę Alytaus piliakalnio su gyvenviete (unikalus kodas Kultūros vertybių registre – 22599) teritorijoje ir aplinkoje, senkapio (16245) aplinkoje, Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijoje ir aplinkoje. Šie žemės kasimo darbai, susiję su projekto „Pirmo Alytaus piliakalnio ir jo prieigų pritaikymas rekreacijai“ įgyvendinimu. Visame statybos darbų projekte numatyta rekonstruoti Piliakalnio gatvę, prie jos esančią aikštelę automobilių stovėjimui, įrengti lankytojų rekreacijai skirtas aikšteles, ant geležinkelio tilto liekanų planuojama įrengti pėsčiųjų ir dviratininkų tiltą, įrengti požeminius elektros tinklus, atlikti kitus statybinius darbus. Šiame statybos darbų etape buvo įrengiami požeminiai elektros tinklai. AB „Lesto“ užsakymu šiuos darbus atliko UAB „Tetas“. Atliekant projektavimo darbus, 2011 metais numatytoje statybos darbų zonoje L. Girlevičius atliko žvalgomuosius archeologinius tyrimus. Tyrimų metu nustatyta, jog Alytaus piliakalnio gyvenvietės kultūrinis sluoksnis pietų kryptimi yra išplitęs už Kultūros vertybių registre pažymėtos pietinės-pietrytinės šios saugomos teritorijos ribos, o vakarinėje-pietvakarinėje apibrėžtosios teritorijos dalyje vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų neaptikta. Siekiant nuo suardymo apsaugoti Alytaus piliakalnio gyvenvietės kultūrinį sluoksnį, teritorijoje, kur yra didžiausia tikimybė aptikti vertingą kultūrinį sluoksnį, rekomenduota suprojektuoti požeminius elektros tinklus įrengti betranšėju būdu. AB „Lesto“ ir UAB „Tetas“ atstovai sutiko su tokia nuostata, tokiu būdu vertinga kultūrinio sluoksnio dalis apsaugota nuo suardymo. Statybos darbų rangovas – UAB „Tetas“ – archeologinius tyrimus atlikti užsakė UAB „Teisinga orbita“. Kultūros paveldo departamento leidimas vykdyti archeologinius tyrimus Nr. LA-279, Mokslinei archeologijos komisijai patvirtinus tyrimų projektą, 2013-08-22 išduotas archeologui dr. L. Girlevičiui. Tyrimų brėžinys Lino Girlevičiaus, fotonuotraukos Lino Girlevičiaus ir Sauliaus Paulausko. Brėžinio juodraštis, skaitmeninės fotonuotraukos saugomi UAB „Teisinga orbita“ archyve. Šurfus kasė UAB „Teisinga orbita“ darbuotojai, pagrindinius žemės kasimo darbus, kasant tranšėjas kabeliams, griovius įžeminimui, atliko UAB „Tetas“ darbuotojai.

ANKSTESNIŲ ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ APŽVALGA

1985 metais atlikti žvalgomąjo pobūdžio tyrinėjimai Alytaus piliakalnio gyvenvietėje. Tiroji gyvenvietės dalis yra į rytus nuo piliakalnio, 1 ha dydžio plote. 1985 metais tyrinėta šiaurės vakarinė gyvenvietės dalis, esanti prie gynybinio griovio, skiriančio piliakalnį nuo gyvenvietės. Iširtas 160 m² plotas, tirtas 0,2-0,6 m storio juodos riebios žemės kultūrinis sluoksnis. Sluoksnyje rasta sudegusių medinių pastatų liekanų (sienų, stulpaviečių),

akmenimis apkrauti židiniai, lipdytos (grublėtosios ir lygiu paviršiumi) ir žiestos keramikos fragmentai, verpstukai ir jų fragmentai, metaliniai dirbiniai. Pagal radinius (lankinę laiptelinę sege, pentiną su spygliu, žiestą keramiką) tirtosios gyvenvietės dalies kultūrinis sluoksnis datuotas VII-XII amžiais¹. 1986 metais piliakalnio gyvenvietės tyrimai pratęsti. Ištirtas 80 m² plotas vakarinėje – šiaurės vakarinėje gyvenvietės dalyje. Kultūrinio sluoksnio storis siekė nuo 0,2 iki 0,4 m. Nustatytas 1985 metais tirtoje gyvenvietės dalyje aptikto pastato sienos ilgis (10,5 m), aptikta stulpaviečių, ūkinių duobių. Viena ūkinių duobių 3,3×2,3 m dydžio, įgilinta iki 1 m. Joje aptikta daug gyvulių kaulų ir buitinės keramikos fragmentų. Buitinė keramika lipdyta (grublėtu ir lygiu paviršiumi) ir žiesta. Surasta verpstukų, molio tinko gabalų. Gyvenvietės inventorių datuotas VII-XII amžiais².

1984 metais individualių gyvenamųjų namų statybai skirtuose sklypuose aptikta žmonių kaulų. Nustatyta, kad tai yra senkapis. Kapinynas yra ~500 m į šiaurės vakarus nuo piliakalnio. 1984-1985 metais ištirtas 1347 m² šio laidojimo paminklo plotas, aptikti 665 kapai (iš jų 11 dvigubų, po vieną trigubą ir šešiagubą). Kapai datuoti XIV-XVII amžiais. Aptiktas didelis kiekis kaulų iš suardytų XIV-XV amžiais datuojamų kapų. Šie suardyti laidojant mirusiuosius XVI-XVII amžiais. Gana didelė dalis kapų buvo su įkapėmis, tarp kurių daug monetų. Tai padėjo gerai datuoti ne tik kapus, bet ir patikslinti kitų kapuose rastų dirbinių chronologiją³. 1986 metais Alytaus kapinynas baigtas ištirti. Tuomet tirtas dar 1161 m² plotas (viso 2998 m²), aptikti 487 kapai (viso kapinyne 1152). Kapinyno teritorijoje buvo numatyta įrengti apžvalgos aikštelę, pastatyti skulptūrą⁴.

2011 metais atlikti jau anksčiau minėti žvalgomieji archeologiniai tyrimai Alytuje, Piliakalnio gatvėje, numatytoje statybos darbų zonoje. Archeologiniai tyrimai Alytaus piliakalnio vakarinėje, pietvakarinėje papėdėse iki tol nebuvo atliekami, todėl rekonstruojamos automobilių aikštelės vietoje ir įrengiamų rekreacijos aikštelių vietose buvo nuspręsta atlikti didesnės apimties žvalgomuosius archeologinius tyrimus. Tokio sprendimo motyvas – tikėtina, kad piliakalnio pietinėje, pietvakarinėje papėdėje galėjusi būti gyvenvietė. Vietose, kur statybinių darbų metu numatyta atlikti didesnės apimties žemės darbus buvo tiriamos 5×2 m dydžio žvalgomosios perkasos. Ištirtos 7 žvalgomosios perkasos, iškasti 4 įvairaus dydžio šurfai, taip pat padaryti 7 gręžiniai vamzdiniu, 4 cm skersmens ir 1 m ilgio grąžtu. Tyrimų metu nustatyta, kad archeologiškai vertingi kultūrinio sluoksnio horizontai

¹ SVETIKAS E., *Alytaus piliakalnio gyvenvietė* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 35-37.

² SVETIKAS E., *Alytaus piliakalnio gyvenvietė* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 38-39.

³ SVETIKAS E., *Alytaus plokštėnis kapinynas* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 99-102.

⁴ SVETIKAS E., *Alytaus kapinynas* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 158-160.

slūgso teritorijoje esančioje į pietus nuo Alytaus piliakalnio. Jie fiksuoti žvalgomosiose perkasose 1, 2 ir 7, galbūt gręžiniuose 1, 2 ir 7. Ankstyviausiame kultūrinio sluoksnio horizonte čia tyrimų metu aptikti archeologiniai radiniai (titnago gaminiai) datuoti I amžiumi pr. Kr. – I amžiumi po Kr. Taip pat surasta radinių, kurie datuojami I-II amžiais po Kr. – brūkšniuotosios keramikos ir juodos keramikos lygiu paviršiumi fragmentai. Intensyviausias kultūrinio sluoksnio horizontas preliminariai datuojamas III-VII amžiais po Kr., jame surasta grublėtosios keramikos fragmentų, lipdytos keramikos lygiu paviršiumi fragmentų, V-VI amžių riba datuojamas verpstukas. Papėdės gyvenvietėje (gyvenvietės dalyje) surasta ir medinių konstrukcijų liekanų, perdegusių akmenų (suardytų židinių), minimo laikotarpio sluoksnyje yra daug degėsių, tikriausiai gyvenvietė buvo sudeginta. Spėjama, kad gyvenvietės degėsių aptikta ir kitapus Alytupio tirtose žvalgomosiose perkasose 4. Viršutinėje kultūrinio sluoksnio, kuris kai kur slūgso po storais (iki 1 m storio) sąnašiniais smėlio sluoksniais, dalyje surasta XIII-XIV amžiumi datuota žiestos ar apžiestos keramikos šukė. Nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis yra išplitęs ir už saugomos Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599) teritorijos ribų. Nurodyta, kad vietoje, kur ketinama įrengti rekreacijai skirtą aikštelę, kultūrinis sluoksnis yra ardomas žmonių veiklos ir erozijos. Kultūrinį sluoksnį čia reikia apsaugoti arba ardomas vietas visiškai iširti. Numatomus statybinius darbus reikia suplanuoti taip, kad jie minimaliai pakenktų kultūriniam sluoksniui. Teritorijos, kurioje aptiktas vertingas kultūrinis sluoksnis, tikslios ribos dar nėra nustatytos. Alytaus piliakalnio su gyvenvieta teritorijos ribose ir teritorijoje į pietus nuo piliakalnio, kur aptiktas vertingas kultūrinis sluoksnis, didesnės apimties žemės darbų vietose būtina atlikti nuoseklius archeologinius tyrimus. Tyrimų pobūdis priklausytų nuo numatytų žemės darbų apimčių. Kitose 2011 metais tirtose vietose archeologiškai vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų neaptikta, didelėje teritorijoje fiksuoti erozijos suformuoti, Nemuno upės suplauti sluoksniai, kuriuose aptinkama ir XIX amžiaus pabaiga – XX amžiumi datuojamų geležinių radinių. Kultūrinio sluoksnio neaptikta ir dalyje Alytaus piliakalnio su gyvenvieta teritorijos. Žvalgomosios perkasos 5, šurfo 4, gręžinių 3, 4, 5, 6 tyrimų vietų apribotoje teritorijoje statybinių darbų metu pakankamas archeologinių tyrimų pobūdis – *archeologiniai žvalgymai*. Šių archeologinių darbų metu aptikus archeologijos vertybių tyrimų pobūdį tektų keisti.

TYRIMŲ EIGA IR JŲ APRAŠYMAS

Archeologiniai žvalgymai pradėti į saugomas kultūros paveldo objektų teritorijas nepatenkančioje šiaurinėje elektros kabelinės trasos dalyje. Saulės gatvėje kastose tranšėjose (fotonuotraukos 1-2) archeologinio sluoksnio, archeologinių radinių neaptikta. Po iki 20 cm storio augaliniu sluoksniu atkastas smėlio, žvyro įžemis arba fiksuoti technogeniniai

sluoksniais. Panaši situacija fiksuota ir šiaurės vakarinėje, vakarinėje, vidurinėje Piliakalnio gatvės dalyse – link Alytaus piliakalnio pietvakarinės papėdės besileidžiančio žvyruotame keliuke. Nemaža dalis elektros kabelinių trasų čia įrengta betranšėju būdu. Vietose, kur buvo kasama atviru būdu (fotonuotraukos 3-12) iškart po nestoru (5-20 cm storio) augaliniu sluoksniu atkastas smėlio, žvyro, stambaus žvyro, molio, pilko molio (šlyno) įžemis arba erozijos pasekmėje susiformavę geologiniai sluoksniai. Archeologinių radinių šioje, Alytupio upelio vagos (dabar čia padaryta pralaida, supiltas upelio slėnyje supiltas didelis kiekis grunto) pietryčiuose ribojamoje, trasos dalyje neaptikta.

Alytupio upelis taip pat yra vakarine – šiaurės vakarine apibrėžtosios Alytaus piliakalnio su gyvenviete (unikalus kodas Kultūros vertybių registre – 22599) teritorijos riba. Iki pradedant tranšėjos elektros kabeliams kasimo darbus vakarinėje šio kultūros paveldo objekto teritorijos dalyje, į rytus-pietryčius nuo Alytupio upelio, dabartinės automobilių stovėjimo aikštelės vietoje, buvo iškasti 2 šurfai. Jie buvo ištirti kultūros paveldo objekto teritorijoje tam, kad būtų patikslinta ar suprojektuotosios elektros kabelinės trasos vietoje, jos projektiniame gylyje esama vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų.

Šurfui 1⁵ (žr. situacijos planą brėž. Nr. 1, fotonuotraukas 13-21) vieta parinkta suprojektuotosios elektros kabelinės trasoje, į pietus nuo 2011 metais tirtų žvalgomosios perkamos 5 ir šurfo 4 tarsi pravestos „tiesės“. Šurfas 1 2×1 m dydžio, orientuotas šiaurės vakarų – pietryčių kryptimis, jis tirtas automobilių stovėjimo aikštelėje. Šurfo centro koordinatės x-6028825,23, y-505083,05. Nuo šiaurės vakarinio kampo šurfas suskirstytas 50×50 cm dydžio kvadratais, kuriems iš vakarų į rytus suteikti raidiniai indeksai lotyniškais raidėmis nuo „A“ iki „D“, o iš šiaurės į pietus – arabiškais skaitmenimis nuo „1“ iki „2“. Viršutinė šurfo dalis buvo padengta skalda – dabartinės automobilių stovėjimo aikštelės danga. Po skaldos ir žvyro sluoksniais 30-35 cm gylyje atkastas tamsiai pilkos smėlingos žemės sluoksnis – buvusi velėna. Šio sluoksnio storis – 7-10 cm, jame archeologinių radinių neaptikta. Žemiau tirti sąnašiniai, Nemuno upės suplauti įvairių geltonos, rudos spalvų atspalvių smėlio, žvyro sluoksniai, todėl grafinė šurfo sienelių fiksacija nebuvo atliekama. Viename šių sluoksnių, tirtame ~120 cm gylyje nuo šurfo paviršiaus aptikta XIX ar XX amžiumi datuojamų geležinių archeologinių radinių, siejamų su Alytaus geležinkelio tilto statyba ar tilto irimu. Šurfas tirtas iki 150 cm gylio. Tokiame gylyje atkastas baltos spalvos smulkaus žvyro sluoksnis. Šis gruntas nuo šurfo dugno dar buvo prakaltas įkalamu geologiniu gražtu. Sukalus gražtą iki 70 cm gylio nuo šurfo dugno (2,3 m gylio nuo žemės paviršiaus) gruntas nesikeitė, todėl manoma, kad smulkaus balto žvyro sluoksnis yra žmogaus veiklos

⁵ 2013 metais tirtiems šurfams suteikta nauja numeracija;

nepalietas geologinis sluoksnis – įžemis. Vertingų archeologinių radinių, struktūrų šurfe 1 neaptikta. Baigus šurfo tyrimus, jis užkastas (fotonuotrauka 21).

Šurfui 2 (žr. brėž. 1, 2, fotonuotraukas 22-28) vieta parinkta suprojektuotosios elektros kabelinės trasoje, ties numatyta betranšėjo trasos įrengimo saugomoje kultūros paveldo objekto teritorijoje pradiniu tašku. Šurfo 2 pietrytinė kraštinė nuo šurfo 1 centro nutolusi 23 m. Šurfas 2 2×1 m dydžio, orientuotas šiaurės vakarų – pietryčių kryptimis, šurfo centro koordinatės x-6028810,35, y-505091,231. Nuo šiaurės vakarinio kampo šurfas suskirstytas 50×50 cm dydžio kvadratais, kuriems iš vakarų į rytus suteikti raidiniai indeksai lotyniškais raidėmis nuo „A“ iki „D“, o iš šiaurės į pietus – arabiškais skaitmenimis nuo „1“ iki „2“. Jo viršutinė dalis dengta iki 5 cm storio velėnos sluoksniu. Po velėna tirtas iki 60 cm storio balto smėlio sluoksnis su tamsesnio smėlio, žvyro tarp sluoksniais. Po šiuo nevienalyčiu sluoksniu tirtas taip pat nevienalytis geltonos spalvos smėlio su tamsesnės spalvos tarp sluoksniais sluoksnis. Šio sluoksnio storis 50-60 cm. Rytinėje šurfo dalyje aprašytieji sluoksniai apardyti XXI amžiuje, čia iškasus nuo žemės paviršiaus iki 1,1 m įgilintą duobę. Ši duobė užpildyta pilka žeme su XXI amžiaus šiukšlėmis. 1,1 m gylyje nuo žemės paviršiaus atkastas pilkos smėlingos žemės sluoksnio paviršius. Šio sluoksnio viršutinėje dalyje aptikta smulki, iš pažiūros XVI-XVIII amžiais datuojama buitinės keramikos (rudai glazūruoto puodo) šukė (inv. Nr. 113⁶). Šurfas visu plotu buvo kasamas iki 1,6 m gylio. Iki tokio gylio tiriamasis gruntas nekito. Netoliese važinėjo transporto priemonės, todėl kasti šurfą giliau buvo pavojinga. Todėl iki įžemio buvo tiriama tik šiaurės vakarinė šurfo dalis, kv. A/1-2. Čia 2,1 m gylyje pasiektas smėlio įžemis. Nustatyta, kad apatinis kultūrinio sluoksnio horizontas yra ~1 m storio, tačiau daugiau tiksliai datuojančių archeologinių radinių jame neaptikta. Baigus šurfo 2 archeologinius tyrimus jis buvo prikastas, aptvertas ir perduotas statybos darbus atliekančiai bendrovei – šurfu pasinaudota darant betranšėjų elektros trasos įrengimą. Vėliau, jau atlikus prastūmimą, šurfas užkastas statybininkų.

Kitas archeologinių darbų etapas – **archeologiniai žvalgymai** ~85 m ilgio atviru būdu kastosios trasos atkarpoje, patenkančioje į apibrėžtąjį Alytaus piliakalnio su gyvenviete teritoriją, kurios vidurinėje ir pietrytinėje dalyje tirti šurfai 1 ir 2 (žr. situacijos planą, fotonuotraukas 29-39). Visame trasos ilgyje archeologinių sluoksnių neaptikta ar jie nepasiekti. Tik greta šurfo 2 buvo atkastas šurfe 2 tirtojo kultūrinio sluoksnio apatinio horizonto (pilkos smėlingos žemės su vėlyvos keramikos šukėmis) paviršius. Vidurinėje ir pietrytinėje tranšėjos atkarpos dalyse po viršutiniais, XXI amžiuje suformuotais sluoksniais, kasti suplauto smėlio, žvyro sluoksniai su surūdijusiais geležiniais dirbiniais, kurie datuojami XIX amžiaus pabaiga – XX amžiaus I puse. Šiaurės vakarinėje tranšėjos atkarpos dalyje iki

⁶ Radinių numeracija tęstinė nuo 2011 metais atliktų žvalgomųjų archeologinių tyrimų;

projektinio trasos gylio kasti XXI amžiuje suformuoti sluoksniai. Tai maišyto žvyro, smėlio sluoksniai su betono, plytelių priemaiša, buitėmis šiukšlėmis. Šis sluoksnis suformuojant piliakalnio papėdėje įrengiant automobilių stovėjimo aikštelę, užpilant Alytupio slėnio dalį ir įrengiant pralaidą.

Į pietryčius nuo suprojektuotos aikštelės lankytojų rekreacijai, kurios vietoje, kaip nustatyta 2011 metais vykusių žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu (čia tirtos žvalgomosios perkamos 1 ir 2), esama vertingo piliakalnio papėdės gyvenvietės kultūrinio sluoksnio, buvo suplanuota pastatyti modulinę transformatorinę. Greta transformatorinės vietos 2011 metais tirta žvalgomoji perkama 6, kurioje archeologinio sluoksnio, vertingų archeologinių radinių neaptikta. Archeologinių tyrimų projekte buvo numatyta, kad šūrfas bus tiriamas ir netoli suprojektuotosios transformatorinės, pragrėžimo įrenginiui reikalingos techninės duobės vietoje. Tačiau paaiškėjo, kad atliekant kryptinį grėžimą nėra tokios duobės poreikio. Todėl šūrfas čia nebuvo kasamas, žvalgomųjų archeologinių apimtys tapo gerokai mažesnės nei planuota. 2013 metais vykusių statybinių darbų metu transformatorinės vietoje buvo nustumdytas velėnos sluoksnis, supiltas žvyro sluoksnis, o ant jo padėtas gelžbetoninis pagrindas modulinei transformatorinei, ant kurio montuota pati transformatorinė. Aplink transformatorinę kastuose grioviuose elektros kabelių įvadams ir įžeminimui (fotonuotraukos 46-63) aptiktas nedidelis kiekis XIX-XX amžiais datuojamų archeologinių radinių (inv. Nr. 114-118). 20-90 cm gylyje nuo žemės paviršiaus atkastas balto smėlio įžemis, kurio paviršiuje fiksuoti sunykusių geležinių dirbinių pėdsakai. Netoli nuo transformatorinės buvo ta vieta, kur atliekant betranšėję trasos įrengimą į žemės paviršių išlindo vamzdis (fotonuotrauka 64).

Kasant tranšėjas elektros kabeliams į pietryčius nuo transformatorinės, link Alytaus geležinkelio tilto liekanų, archeologijos vertybių neaptikta (fotonuotraukos 40-45). Po velėnos sluoksniu beveik visu šios trasos dalies ilgiu, atkasti maišyto, supilto smėlio arba smėlio įžemio, pilko šlyno su akmenimis sluoksniai.

I Š V A D O S :

1. 2013 metų rugsėjo mėn. atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai ir archeologiniai žvalgymai tiesiant elektros kabelius ir statant transformatorinę Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (unikalus kodas Kultūros vertybių registre – 22599) teritorijoje ir aplinkoje, senkapio (16245) aplinkoje, Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijoje ir aplinkoje. Statybiniai ir archeologiniai darbai susiję su projekto „Pirmo Alytaus piliakalnio ir jo prieigų pritaikymas rekreacijai“ įgyvendinimu.
2. Žvalgomieji archeologiniai tyrimai atlikti apibrėžtosios Alytaus piliakalnio su gyvenvietės teritorijos vakarinėje dalyje. Čia į rytus-pietryčius nuo Alytupio upelio, dabartinės automobilių stovėjimo aikštelės vietoje, buvo iškasti 2 šurfai, tirtas 4 m² plotas. Šurfai buvo ištirti kultūros paveldo objekto teritorijoje tam, kad būtų patikslinta ar suprojektuotosios elektros kabelinės trasos vietoje, jos projektiniame gylyje esama vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų. Nustatyta, kad vidurinėje aikštelės dalyje kastame šurfe 1 archeologinio sluoksnio nėra, tirti iki 1,5 m storio vėlyvi ir sąnašiniai sluoksniai. Šurfe 2, kuris kastas greta laiptų į piliakalnį apatinės dalies, po 1,1 m storio nevertingais sluoksniais slūgso ~1 m storio archeologinis pilkos spalvos smėlingos žemės sluoksnis, kurio viršutinėje dalyje aptiktas XVI-XVIII amžiais datuojamos buitinės keramikos fragmentas. Apatinėje šio sluoksnio dalyje, kurio apačia – smėlio įžemis – atkastas 2,1 m gylyje, archeologinių radinių neaptikta.
3. Atliekant archeologinius žvalgymus vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų neaptikta. Tranšėjose, kastose prie naujai pastatytos transformatorinės, surasta XIX-XX amžiais datuojamų archeologinių radinių.
4. 2013 metais vykusių archeologinių tyrimų metu aptikti radiniai perduoti Alytaus kraštotyros muziejui.
5. Šurfe 2 aptiktojo kultūrinio sluoksnio padėtis 2011 metais tirtose žvalgomosiose perkasose 7, 1, 2 tirtose vertingo kultūrinio sluoksnio atžvilgiu leidžia pagrįstai teigti, kad vertingo kultūrinio sluoksnio esama ir į apibrėžtąją Alytaus piliakalnio su gyvenvietės teritoriją patenkančioje Piliakalnio gatvės atkarpoje. Todėl iki numatant pradėti šios gatvės dalies rekonstrukcijos darbus čia būtina atlikti didesnės apimties archeologinius tyrimus.

Vilnius 2013-11-18

Dr. Linas Girlevičius, archeologas
Nekilnojamojo kultūros paveldo
apsaugos specialisto atestato Nr. 1860

RADINIŲ INVENTORINĖ LENTELĖ

Inv. Nr.	Aprašymas	Fotonuotrauka
<i>Šurfas 2, apatinis pilkos smėlingos žemės sluoksnis</i>		
113	<p>Indas, keramika, fragmentas – sienelės šukė. Indas žiestas, išdegtas oksidacinėje aplinkoje. Išorė dengta rusva glazūra, puošta reljefiniu „tinklelio“ ornamentu. Molio masėje – smėlio ir grūsto granito liesikliai. Fragmentas 18×12×3 mm dydžio.</p>	
<i>Tranšėjose prie transformatorinės</i>		
114	<p>Puodas, keramika, fragmentas – sienelės šukė. Indas žiestas, išdegtas oksidacinėje aplinkoje. Vidinė indo dalis dengta rudos spalvos glazūra. Molio masėje – smėlio liesiklis. Fragmentas 58×46×4 mm dydžio.</p>	
115	<p>Lėkštės, keramika, fragmentas – pakraščio šukė. Indas žiestas, išdegtas oksidacinėje aplinkoje. Indo pakraštys buvo dengtas rudos spalvos glazūra. Molio masėje – smėlio liesiklis. Fragmentas 30×18×8 mm dydžio.</p>	
116	<p>Lėkštės, keramika, fragmentas – dugno šukė. Indas žiestas, išdegtas oksidacinėje aplinkoje. Indo vidus dengtas baltos spalvos glazūra, išpieštas žalios spalvos ornamentu. Molio masėje – smėlio liesiklis. Fragmentas 35×18×9 mm dydžio.</p>	

117	<p>Indas, keramika, fragmentas – dugno šukė. Indas žiestas, išdegtas oksidacinėje aplinkoje. Molio masėje – smėlio ir grūsto granito liesikliai. Fragmentas 25×22×6 mm dydžio.</p>	
118	<p>Apkalas, spalvotojo minkšto metalo. Puoštas reljefiniu įspaustu ornamentu. Fragmentas 70×5×3 mm dydžio.</p>	

1. Tranšēja el. kabeliams Saulės gatvėje. Vaizdas iš pietu.

2. Tranšēja el. kabeliams Saulės gatvėje, sienelē pjūvis. Vaizdas iš pietryčiu.

3. Tranšēja el. kabeliams Piliakalnio gatvėje. Vaizdas iš vakaru.

4. Tranšēja el. kabeliams Piliakalnio gatvėje. Vaizdas iš rytu.

5. Tranšēja el. kabeliams Piliakalnio gatvėje. Vaizdas iš vakaru.

6. Tranšēja el. kabeliams Piliakalnio gatvėje. Vaizdas iš vakaru.

7. Tranšėja el. kabeliams Piliakalnio gatvėje. Vaizdas iš vakarų.

8. Tranšėja el. kabeliams Piliakalnio gatvėje. Vaizdas iš vakarų.

9. Tranšėja el. kabeliams Piliakalnio gatvėje. Vaizdas iš vakarų.

10. Tranšėja el. kabeliams Piliakalnio gatvėje. Vaizdas iš vakarų.

11. Tranšėja el. kabeliams Piliakalnio gatvėje. Vaizdas iš pietų.

12. Tranšėja el. kabeliams Piliakalnio gatvėje. Vaizdas iš vakarų.

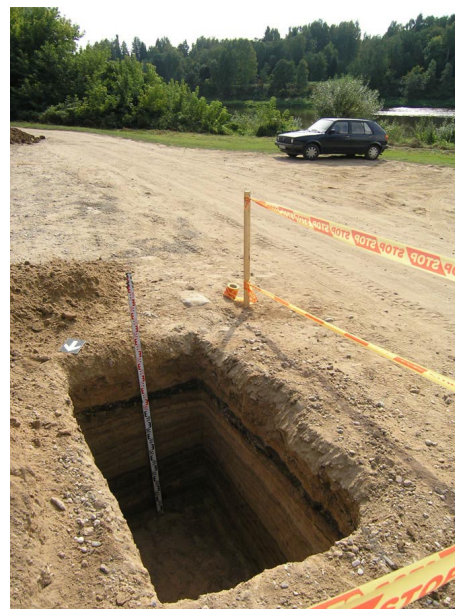
13. Šūrfas 1 nukasus viršutinius sluoksnius. Vaizdas iš pietryčių.

14. Šūrfas 1 nukasus viršutinius sluoksnius. Vaizdas iš pietryčių.

15. Šūrfas 1 nukasus viršutinius sluoksnius. Vaizdas iš šiaurės vakarų.

16. Šūrfas 1 jį ištyrus. Vaizdas iš šiaurės.

17. Šūrfas 1 jį ištyrus. Vaizdas iš šiaurės.

18. Šūrfas 1 jį ištyrus. Vaizdas iš rytų.

19. Šūrfas 1 jį ištyrus. Vaizdas iš rytų.

20. Šūrfas 1 jį ištyrus. Vaizdas iš rytų.

21. Šurfo 1 vieta šurfą užkasus. Vaizdas iš pietryčių.

22. Šurfas 2, benras vaizdas iš šiaurės vakarų.

23. Šurfas 2, vaizdas iš vakarų.

24. Šurfas 2, vaizdas iš rytų.

25. Šurfas 2 dalyje jo pasiekus įžemį. Vaizdas iš rytų.

26. Šurfas 2 dalyje jo pasiekus įžemį, apatinė dalis. Vaizdas iš rytų.

27. Šurfas 2 dalyje jo pasiekus įžemį. Vaizdas iš pietų.

28. Šurfas 2 dalyje jo pasiekus įžemi, apatinė dalis. Vaizdas iš pietų.

29. Tranšėja tarp šurfių 1 ir 2, jos dalis prie šurfo 2. Vaizdas iš vakarų.

30. Tranšėja tarp šurfių 1 ir 2, jos dalis prie šurfo 2. Vaizdas iš pietvakarių.

31. Tranšėja tarp šurfių 1 ir 2, jos dalis prie šurfo 2. Vaizdas iš pietvakarių.

32. Tranšėja tarp šurfių 1 ir 2. Vaizdas iš vakarų.

33. Tranšėja tarp šurfių 1 ir 2. Sienelės pjūvis. Vaizdas iš pietvakarių.

34. Tranšėja į ŠV nuo šurfo 1 - šurfo vieta išgriuvusi. Vaizdas iš pietų.

35. Tranšėja į ŠV nuo šurfo 1 - šurfo vieta išgriuvusi. Vaizdas iš vakarų.

36. Tranšėjos dalis prie Alytupio upelio. Vaizdas iš pietvakarių.

37. Tranšėjos dalis prie Alytupio upelio. Vaizdas iš pietų.

38. Tranšėja į ŠV nuo šurfo 1. Vaizdas iš pietvakarių.

39. Tranšėja į ŠV nuo šurfo 1. Vaizdas iš pietryčių.

40. Tranšėjos dalis į PR nuo transformatorinės vietos. Vaizdas iš pietryčių.

41. Tranšējos dalis ģ PR nuo transformatorinēs vietas. Vaizdas iš vakarų.

42. Tranšējos dalis ģ PR nuo transformatorinēs vietas. Vaizdas iš vakarų.

43. Tranšējos dalis ģ PR nuo transformatorinēs vietas. Vaizdas iš vakarų.

44. Tranšējos dalis ģ PR nuo transformatorinēs vietas. Vaizdas iš vakarų.

45. Tranšējos dalis ģ PR nuo transformatorinēs vietas. Vaizdas iš pietų.

46. Tranšēja transformatorinēs ģžeminimui. Vaizdas iš šiaurēs.

47. Tranšēja transformatorinēs ižeminimui. Sienelēs pjūvis. Vaizdas iļ pietu.

48. Tranšēja transformatorinēs ižeminimui. Sienelēs pjūvis. Vaizdas iļ ſiaurēs.

49. Tranšēja transformatorinēs ižeminimui. Sienelēs pjūvis. Vaizdas iļ ſiaurēs rytu.

50. Tranšēja transformatorinēs ižeminimui. Vaizdas iļ pietryčiu.

51. Tranšēja transformatorinēs ižeminimui. Sienelēs pjūvis. Vaizdas iļ rytu.

52. Tranšēja transformatorinēs ižeminimui. Vaizdas iļ pietryčiu.

53. Tranšėja el. kabeliui prie transformatorinės. Vaizdas iš šiaurės.

54. Tranšėja el. kabeliui prie transformatorinės. Sienelės pjūvis. Vaizdas iš šiaurės.

55. Tranšėja transformatorinės įžeminimui. Sienelės pjūvis. Vaizdas iš šiaurės rytų.

56. Tranšėja transformatorinės įžeminimui. Vaizdas iš pietų.

57. Tranšėja transformatorinės įžeminimui. Vaizdas iš rytų.

58. Tranšėja transformatorinės įžeminimui. Vaizdas iš pietų.

59. Tranšėja transformatorinės įžeminimui. Sielės pjūvis. Vaizdas iš šiaurės vakarų.

60. Tranšėja transformatorinės įžeminimui. Vaizdas iš vakarų.

61. Tranšėja transformatorinės įžeminimui. Vaizdas iš rytų.

62. Tranšėja transformatorinės įžeminimui. Vaizdas iš rytų.

63. Tranšėja transformatorinės įžeminimui. Vaizdas iš pietų.

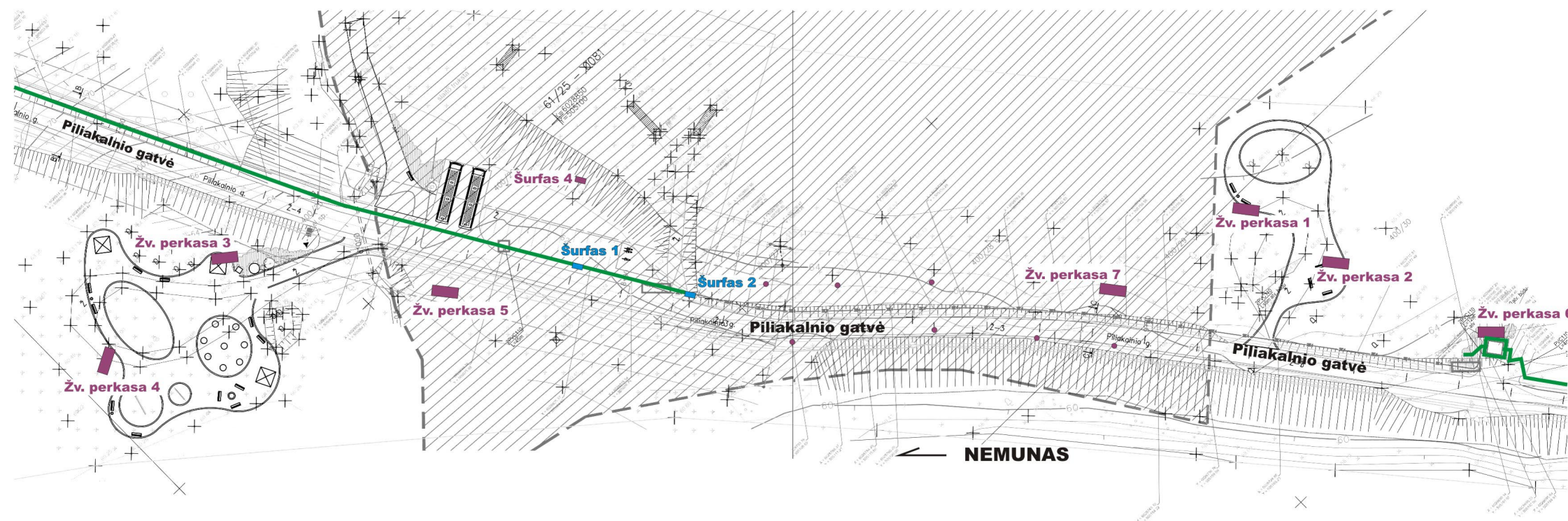
64. Per saugomą piliakalnio papėdės gyvenvietės sluoksnį (po juo) pragręžtas vamzdis kabeliui ties transformatorine. Bendras vaizdas iš šiaurės rytų.

BRĒŽINIŲ SĄRAŠAS

Nr.:

1. Situacijos planas M 1:1000;
2. Šurfas 2, sienelių pjūviai M 1:20.

Alytaus piliakalnio su gyvenviete (22599) teritorijoje ir aplinkoje, Alytaus m. sav., Alytaus m., Piliakalnio gatvėje įrengiamų požeminių elektros tinklų vietoje 2013 metais atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai ir archeologiniai žvalgymai
Situacijos planas M 1:1000

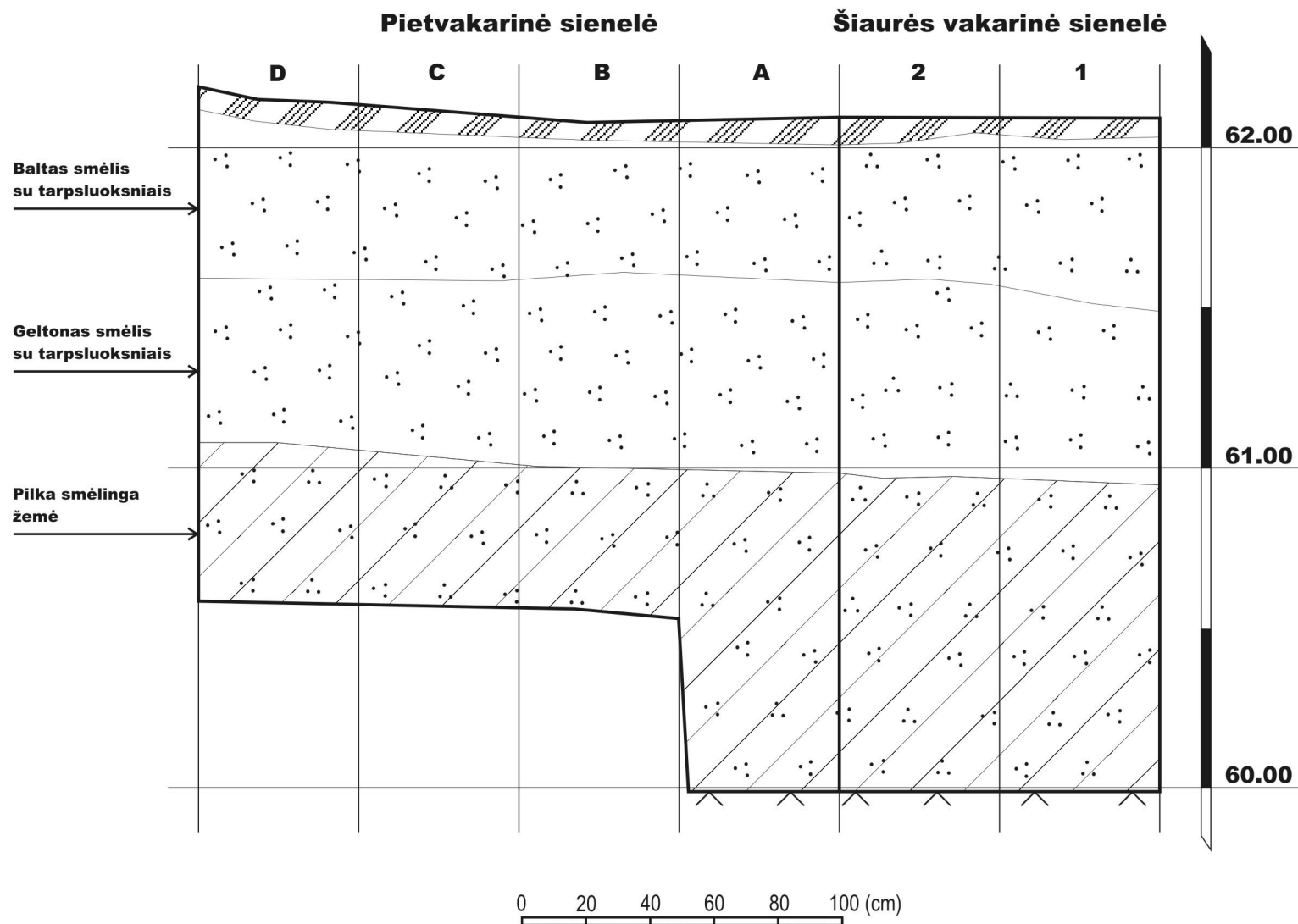

0 5 10 15 20 25 (m)

SUTARTINIAI ŽYMĖJIMAI:

- - 2013 metų žvalgomųjų tyrimų vietos
- - 2013 metų archeologinių žvalgymų vietos
- - 2011 metų žvalgomųjų tyrimų vietos
- - Alytaus piliakalnio su gyvenviete teritorijos ribos

**Alytaus piliakalnio su gyvenviete (22599) teritorijos, Alytaus m. sav., Alytaus m., Piliakalnio g.,
 žvalgomieji archeologiniai tyrimai 2013 metais
 Šurfas 2, sienelių pjūviai M 1:20**

Brėžinys Nr. 2

P. 24

P R I E D Ū S A Ŗ A Š A S

Nr.:

1. Leidimas vykdyti archeologinius tyrimus (kopija);
2. Archeologinių tyrimų projektas;
3. Radinių perdavimo aktai.

**KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS
PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS**

LEIDIMAS ATLIKTI ARCHEOLOGINIUS TYRIMUS

2013-08-22

(data)

Nr.

Vilnius

LA-279

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571) 18 straipsnio 6 dalimi, šis leidimas išduotas

dr. Linui Girlevičiui, 2011-06-09, Nr. 1860

(tyrėjo vardas, pavardė, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialisto atestato išdavimo data ir Nr.)

arba mokslo laipsnis ir (ar) pedagoginis vardas)

atlikti:

Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599)

(numatomos tirti vietos pavadinimas, unikalus kodas Kultūros vertybių registre,

teritorijos ir aplinkos, Alytaus m. sav., Alytaus m., Piliakalnio g.,

adresas, archeologinių tyrimų pobūdis)

žvalgomojus archeologinius tyrimus

pagal archeologinių tyrimų projektą:

Alytaus piliakalnio su gyvenvieta(22599) teritorijoje ir aplinkoje, Alytaus m. sav., Alytaus m., Piliakalnio gatvėje suprojektuotų požeminių elektros tinklų vietoje numatomų atlikti žvalgomųjų archeologinių tyrimų ir archeologinių žvalgymų projektas, 2013-08-20

(projekto pavadinimas, aprobavimo data)

archeologinių tyrimų grupę sudaro šie archeologai (pildoma, jeigu grupė sudaroma):

(vardai, pavardės)

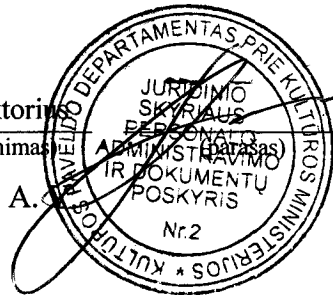
(antra pusė)

Papildomi paveldosaugos reikalavimai archeologinių tyrimų metu :

Leidimas galioja iki 2013-11-30
(metai, mėnuo, diena)

Leidimo galiojimas pratęstas iki _____
(metai, mėnuo, diena)

Kontrolės skyriaus vyr. valst. inspektorius
(leidimą išdavusio tarnautojo pareigų pavadinimas)

Renaldas Augustinavičius
(vardas, pavardė)

(leidimą galiojimą pratęsusio tarnautojo pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas, pavardė)

A. V.

Leidimas taip pat tyrėjui suteikia teisę naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrėjas archeologinių tyrimų metu ir juos atlikęs privalo laikytis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571), Paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“, patvirtinto Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2011 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. IV-538 (Žin., 2011, Nr. 109-5162), Nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimui reikalingų tyrimų duomenų apimties aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2005 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. IV-259 (Žin., 2005, Nr. 80-2927), Kultūros paveldo objektų ar vietovių apžiūros, būklės fiksavimo ir tyrimo atlikimo užtikrinimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. IV-240 (Žin., 2005, Nr. 76-2766), Nekilnojamojo kultūros paveldo tyrimų metu rastų archeologinių radinių perdavimo muziejams taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. IV-66 (Žin., 2005, Nr. 30-960), Leidimų atlikti archeologinius tyrimus išdavimo tvarkos aprašo, kitų teisės aktų nustatytų paveldosaugos reikalavimų ir šiame leidime nustatytų papildomų paveldosaugos reikalavimų.

UAB „TETAS“
Technologijų departamentas
Elektros tinklo skyriaus Pietų regiono
vadovas
Arūnas Adomaitis

Patvirtinta užsakovo _____

Patvirtinimo data 2013-08-09

Autorius: Linas Girlevičius, tel.: 8 686 07137

Užsakovas: UAB „Tetas“
Senamiesčio g. 102B, 35116 Panevėžys
Tel. +370 45 504 670
Faks. +370 45 504 684
el. p. info@tetas.lt

**Alytaus piliakalnio su gyvenvietė (22599) teritorijoje ir aplinkoje, Alytaus m. sav.,
Alytaus m., Piliakalnio gatvėje suprojektuotų požeminių elektros tinklų vietoje
numatomų atlikti žvalgomųjų archeologinių tyrimų ir archeologinių žvalgymų
P R O J E K T A S**

Vilnius, 2013-08-09

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Bendrieji duomenys: 2013 metais numatoma vykdyti žemės kasimo darbus, susijusius su projekto „Pirmo Alytaus piliakalnio ir jo prieigų pritaikymas rekreacijai“ įgyvendinimu. Šio projekto įgyvendinimo metu žemės kasimo darbai numatyti saugomų nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų Alytaus piliakalnio su gyvenviete (unikalus kodas Kultūros vertybių registre – 22599) teritorijoje ir aplinkoje, senkapio (16245) aplinkoje, Alytaus geležinkelio tilto liekanų (UK33316) teritorijoje ir aplinkoje. Visame statybos darbų projekte numatyta rekonstruoti Piliakalnio gatvę, prie jos esančią aikštelę automobilių stovėjimui, įrengti lankytojų rekreacijai skirtas aikšteles, ant geležinkelio tilto liekanų planuojama įrengti pėsčiųjų ir dviratininkų tiltą, įrengti požeminius elektros tinklus, atlikti kitus statybinius darbus. Pirmajame statybos darbų etape planuojama įrengti požeminius elektros tinklus. AB „Lesto“ užsakymu šiuos darbus atliks UAB „Tetas“. Atliekant projektavimo darbus, 2011 metais numatytoje statybos darbų zonoje buvo atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai, kuriems vadovavo šio projekto autorius. Už šiuos tyrimus juos užsakiusi projektavimo bendrovė (UAB „Conventus“) su darbus atlikusiu L. Girlevičiumi iki šiol nėra atsiskaičiusi, vis tik tiriamuosius darbus numatyta tęsti ir šiais metais. 2011 metais vykusių tyrimų metu nustatyta, jog Alytaus piliakalnio gyvenvietės kultūrinis sluoksnis pietų kryptimi yra išplitęs už Kultūros vertybių registre pažymėtos pietinės-pietrytinės šios saugomos teritorijos ribos, o vakarinėje-pietvakarinėje apibrėžtosios teritorijos dalyje vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų neaptikta. Siekiant nuo suardymo apsaugoti Alytaus piliakalnio gyvenvietės kultūrinį sluoksnį, teritorijoje, kur yra didžiausia tikimybė aptikti vertingą kultūrinį sluoksnį, rekomendavome suprojektuoti požeminius elektros tinklus įrengti betranšėju būdu. AB „Lesto“ ir UAB „Tetas“ atstovai sutiko su tokia nuostata.

Archeologinių tyrimų tikslas: Nustatyti ar tose vietose, kur numatyta atlikti žemės kasimo darbus, yra susiformavęs vertingas kultūrinis sluoksnis arba dar yra išlikę nesuardytų kultūrinio sluoksnio horizontų. Jei žemės kasimo darbų vietoje būtų aptikta vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų būtų siekiama juos visiškai ištiriant¹ patikslinti atskirų horizontų datavimą.

Tyrimų pobūdžio pagrindimas: Kaip jau minėta, 2011 metais vykusių žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu nustatyta, kad ne visoje tirtoje Alytaus piliakalnio gyvenvietės teritorijoje yra susiformavęs kultūrinis sluoksnis. Atsižvelgdami į anksčiau atliktų tyrimų rezultatus, manome, kad didžiojoje įrengiamų požeminių elektros tinklų pakankamas tyrimų pobūdis – archeologiniai žvalgymai. Vis tik vietose, kur yra didesnė tikimybė aptikti nesuardytų kultūrinio sluoksnio horizontų, numatoma atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus.

Tyrimų apimtys: Kai bus atžymėta suprojektuotoji Numatoma iširti du 5×1, 4×2, 4×1, 3×2 m ar panašaus dydžio šurfus duobių pragrėžimo įrenginiui vietose ir vieną 2×1 m dydžio šurfą automobilių stovėjimo aikštelės vidurinėje dalyje. Žvalgomuosius archeologinius tyrimus numatyta ~15-16 m² plote. Archeologinių žvalgymų Alytaus piliakalnio ir gyvenvietės teritorijoje ir artimiausioje šios teritorijos aplinkoje plotas bus tikslinamas tyrimų metu, preliminariai jis yra ~45-50 m². Jei būtų aptikta vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų ar archeologinių radinių už piliakalnio teritorijos ribų, tyrimų apimtys ir / ar tyrimų pobūdis būtų koreguojami.

Tyrimo trukmė: 2013 m. rugpjūčio – lapkričio mėn.

Ankstesnių archeologinių tyrimų apžvalga: 1985 metais atlikti žvalgomojo pobūdžio tyrinėjimai Alytaus piliakalnio gyvenvietėje. Tirtoji gyvenvietės dalis yra į rytus nuo piliakalnio, 1 ha dydžio plote. 1985 metais tyrinėta šiaurės vakarinė gyvenvietės dalis, esanti prie gynybinio griovio, skiriančio piliakalnį nuo gyvenvietės. Iširtas 160 m² plotas, tirtas 0,2-0,6 m storio juodos riebios žemės kultūrinis sluoksnis. Sluoksnyje rasta sudegusių medinių pastatų liekanų (sienų, stulpaviečių), akmenimis apkrauti židiniai, lipdytos

¹ Galbūt tektų keisti tyrimų pobūdį į detaliuosius tyrimus

(grublėtosios ir lygiu paviršiumi) ir žiastos keramikos fragmentai, verpstukai ir jų fragmentai, metaliniai dirbiniai. Pagal radinius (lankinę laiptelinę sege, pentiną su spygliu, žiastą keramiką) tirtosios gyvenvietės dalies kultūrinis sluoksnis datuotas VII-XII amžiais². 1986 metais piliakalnio gyvenvietės tyrimai pratęsti. Iširtas 80 m² plotas vakarinėje – šiaurės vakarinėje gyvenvietės dalyje. Kultūrinio sluoksnio storis siekė nuo 0,2 iki 0,4 m. Nustatytas 1985 metais tirtroje gyvenvietės dalyje aptikto pastato sienos ilgis (10,5 m), aptikta stulpaviečių, ūkinių duobių. Viena ūkinių duobių 3,3×2,3 m dydžio, igilinta iki 1 m. Joje aptikta daug gyvulių kaulų ir buitinės keramikos fragmentų. Buitinė keramika lipdyta (grublėtu ir lygiu paviršiumi) ir žiasta. Surasta verpstukų, molio tinko gabalų. Gyvenvietės inventorius datuotas VII-XII amžiais³.

1984 metais individualių gyvenamųjų namų statybai skirtuose sklypuose aptikta žmonių kaulų. Nustatyta, kad tai yra senkapis. Kapinynas yra ~500 m į šiaurės vakarus nuo piliakalnio. 1984-1985 metais iširtas 1347 m² šio laidojimo paminklo plotas, aptikti 665 kapai (iš jų 11 dvigubų, po vieną trigubą ir šešiagubą). Kapai datuoti XIV-XVII amžiais. Aptiktas didelis kiekis kaulų iš suardytų XIV-XV amžiais datuojamų kapų. Šie suardyti laidojant mirusiuosius XVI-XVII amžiais. Gana didelė dalis kapų buvo su įkapėmis, tarp kurių daug monetų. Tai padėjo gerai datuoti ne tik kapus, bet ir patikslinti kitų kapuose rastų dirbinių chronologiją⁴. 1986 metais Alytaus kapinynas baigtas pilnai iširti. Iširtas dar 1161 m² plotas (viso 2998 m²), aptikti 487 kapai (viso 1152). Kapinyno teritorijoje buvo numatyta įrengti apžvalgos aikštelę, pastatyti skulptūrą⁵.

2011 metais atlikti jau anksčiau minėti žvalgomieji archeologiniai tyrimai Alytuje, Piliakalnio gatvėje, numatytoje statybos darbų zonoje. Archeologiniai tyrimai Alytaus piliakalnio vakarinėje, pietvakarinėje papėdėse iki tol nebuvo atliekami, todėl rekonstruojamos automobilių aikštelės vietoje ir įrengiamų rekreacijos aikštelių vietose buvo nuspręsta atlikti didesnės apimties žvalgomuosius archeologinius tyrimus. Tokio sprendimo motyvas – tikėtina, kad piliakalnio pietinėje, pietvakarinėje papėdėje galėjusi būti gyvenvietė. Vietose, kur statybinių darbų metu numatyta atlikti didesnės apimties žemės darbus buvo tiriamos 5×2 m dydžio žvalgomosios perkastos. Iširtos 7 žvalgomosios perkastos, iškasti 4 įvairaus dydžio šurfai, taip pat padaryti 7 gręžiniai vamzdiniu, 4 cm skersmens ir 1 m ilgio grąžtu. Tyrimų metu nustatyta, kad archeologiškai vertingi kultūrinio sluoksnio horizontai slūgso teritorijoje esančioje į pietus nuo Alytaus piliakalnio. Jie fiksuoti žvalgomosiose perkastose 1, 2 ir 7, galbūt gręžiniuose 1, 2 ir 7. Ankstyviausiame kultūrinio sluoksnio horizonte čia tyrimų metu aptikti archeologiniai radiniai (titnago gaminiai) datuoti I amžiumi pr. Kr. – I amžiumi po Kr. Taip pat surasta radinių, kurie datuojami I-II amžiais po Kr. – brūkšniuotosios keramikos ir juodos keramikos lygiu paviršiumi fragmentai. Intensyviausias kultūrinio sluoksnio horizontas preliminariai datuojamas III-VII amžiais po Kr., jame surasta grublėtosios keramikos fragmentų, lipdytos keramikos lygiu paviršiumi fragmentų, V-VI amžių riba datuojamas verpstukas. Papėdės gyvenvietėje (gyvenvietės dalyje) surasta ir medinių konstrukcijų liekanų, perdegusių akmenų (suardytų židinių), minimo laikotarpio sluoksnyje yra daug degėsių, tikriausiai gyvenvietė buvo sudeginta. Spėjama, kad gyvenvietės degėsių aptikta ir kitapus Alytupio tirtroje žvalgomosioje perkasoje 4. Viršutinėje kultūrinio sluoksnio, kuris kai kur slūgso po storais (iki 1 m storio) sąnašiais smėlio sluoksniais, dalyje surasta XIII-XIV amžiumi datuota žiastos ar apžistos keramikos šukė. Pažymėtina, kad kultūrinis sluoksnis yra išplitęs ir už saugomos Alytaus piliakalnio su gyvenvietė (22599) teritorijos ribų. Nurodyta, kad vietoje, kur ketinama įrengti rekreacijai skirtą aikštelę,

² SVETIKAS E., *Alytaus piliakalnio gyvenvietė* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 35-37.

³ SVETIKAS E., *Alytaus piliakalnio gyvenvietė* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 38-39.

⁴ SVETIKAS E., *Alytaus plokštinis kapinynas* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 99-102.

⁵ SVETIKAS E., *Alytaus kapinynas* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 158-160.

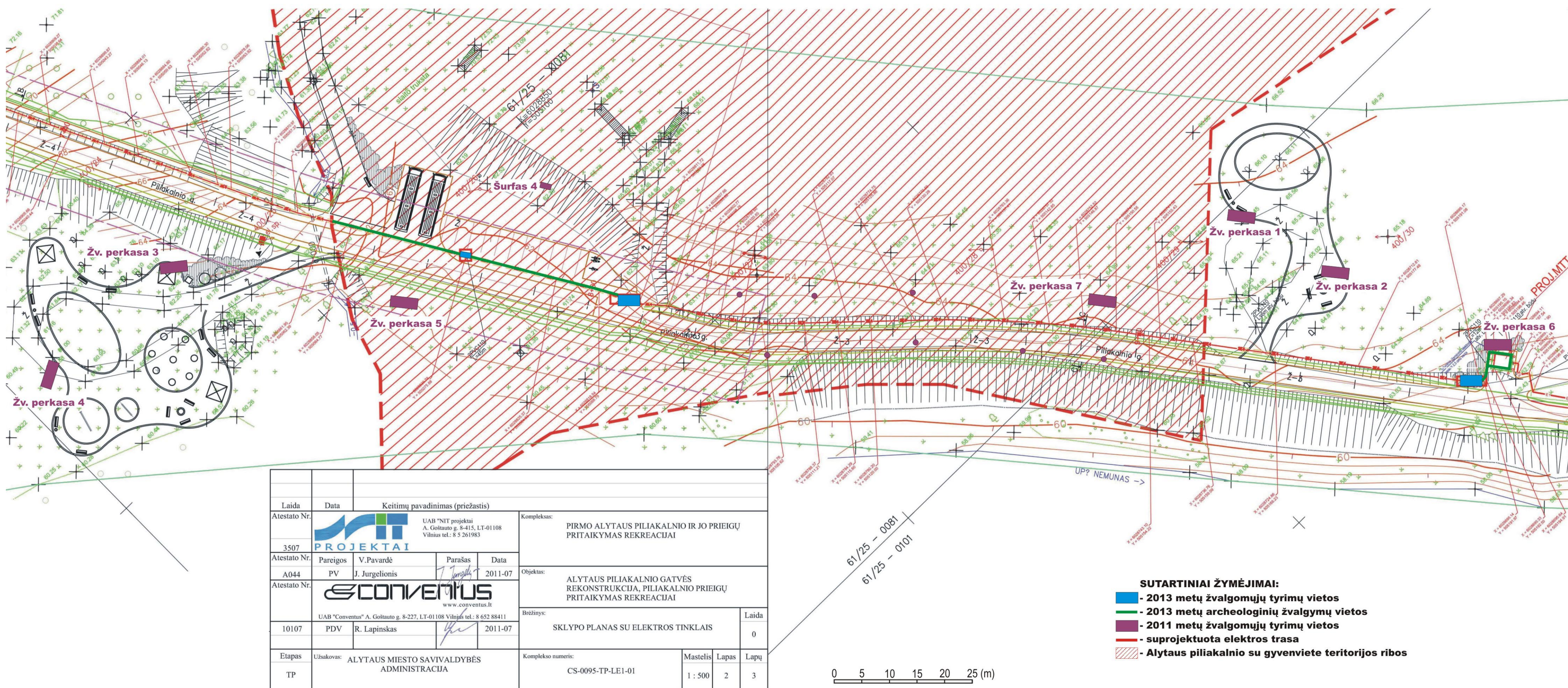
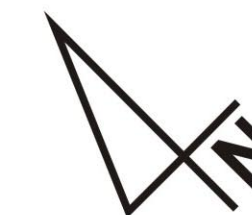
kultūrinis sluoksnis yra ardomas žmonių veiklos ir erozijos. Kultūrinį sluoksnį čia reikia apsaugoti arba ardomas vietas visiškai iširti. Numatomus statybinius darbus reikia suplanuoti taip, kad jie minimaliai pakenktų kultūriniam sluoksniui. Teritorijos, kurioje aptiktas vertingas kultūrinis sluoksnis, tikslios ribos dar nėra nustatytos. Alytaus piliakalnio su gyvenviete teritorijos ribose ir teritorijoje į pietus nuo piliakalnio, kur aptiktas vertingas kultūrinis sluoksnis, didesnės apimties žemės darbų vietose būtina atlikti nuoseklius archeologinius tyrimus. Tyrimų pobūdis priklausytų nuo numatytų žemės darbų apimčių. Kitose tirtose vietose archeologiškai vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų neaptikta, didelėje teritorijoje fiksuoti erozijos suformuoti. Nemuno upės suplauti sluoksniai, kuriuose aptinkama ir XIX amžiaus pabaiga – XX amžiumi datuojamų geležinių radinių. Kultūrinio sluoksnio neaptikta ir dalyje Alytaus piliakalnio su gyvenviete teritorijos. Žvalgomosios perkastos 5, šurfo 4, gręžinių 3, 4, 5, 6 tyrimų vietų apribotoje teritorijoje statybinių darbų metu pakankamas archeologinių tyrimų pobūdis – *archeologiniai žvalgymai*. Šių archeologinių darbų metu aptikus archeologijos vertybių tyrimų pobūdį gali tekti keisti. Apie 2011 metais vykusių tyrimų rezultatus informuotas Kultūros paveldo departamento Alytaus teritorinis padalinys. Archeologinių tyrimų metu aptikti radiniai perduoti Alytaus kraštotyros muziejui.

Tyrimų metodika: Šurfus numatoma iširti iki įžemio, o jei juose bus fiksuoti stori, projektinį gylį viršijantys, supiltiniai arba suplauti sluoksniai – iki saugaus gylio. Archeologinius žvalgymus ketinama atlikti iki projektinio suprojektuotų elektros tinklų gylio.

Priedama: situacijos planas M 1:500, fotofiksacija iki tyrimų, 2011 metais tirtų vietų planas, kultūros paveldo objektų teritorijų schema, statybinio projekto planas.

Pagarbiai – dr. Linas Girlevičius

**Alytaus piliakalnio su gyvenviete (22599) teritorijoje ir aplinkoje,
Alytaus m. sav., Alytaus m., Piliakalnio gatvėje
suprojektuotų požeminių elektros tinklų vietoj
2013 metais numatomi atlikti
žvalgomieji archeologiniai tyrimai ir archeologiniai žvalgymai
Situacijos planas tyrimų projektui M 1:500**

Laida	Data	Keitimų pavadinimas (priežastis)		Kompleksas: PIRMO ALYTAUS PILIAKALNIO IR JO PRIEIGŲ PRITAIKYMAS REKREACIJAI
Atestato Nr. 3507		UAB "NIT projektai" A. Goštauto g. 8-415, LT-01108 Vilnius tel.: 8 5 261983		
Atestato Nr. A044	Pareigos PV	V. Pavardė J. Jurgelionis	Parašas 	Data 2011-07
Atestato Nr. 10107			UAB "Conventus" A. Goštauto g. 8-227, LT-01108 Vilnius tel.: 8 652 88411	
Etapas TP	Užsakovas ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA	Brėžinys: SKLYPO PLANAS SU ELEKTROS TINKLAIS		Laida 0
		Komplekso numeris: CS-0095-TP-LE1-01		Mastelis 1 : 500
				Lapas 2
				Lapų 3

- SUTARTINIAI ŽYMĖJIMAI:**
- - 2013 metų žvalgomųjų tyrimų vietas
 - - 2013 metų archeologinių žvalgymų vietas
 - - 2011 metų žvalgomųjų tyrimų vietas
 - - suprojektuota elektros trasa
 - Alytaus piliakalnio su gyvenviete teritorijos ribos

Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599) teritorijoje ir aplinkoje, Alytaus m. sav., Alytaus m., Piliakalnio gatvėje suprojektuotų požeminių elektros tinklų vietoje 2013 metais numatomi atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai ir archeologiniai žvalgymai. Fotofiksacija iki pradedant tyrimus.

1. Vaizdas į numatomą tirti teritoriją iš šiaurės vakarų. Matoma gatvės dalis ir aikštelė, per kurią tranšėja elektros kabeliui numatoma kasti atviru būdu.

2. Vaizdas į numatomą tirti teritoriją iš vakarų. Ties informaciniu stendu numatoma kasti duobę betranšėjam trasos įrengimui, o jos vietoje atlikti žvalgomuosius tyrimus.

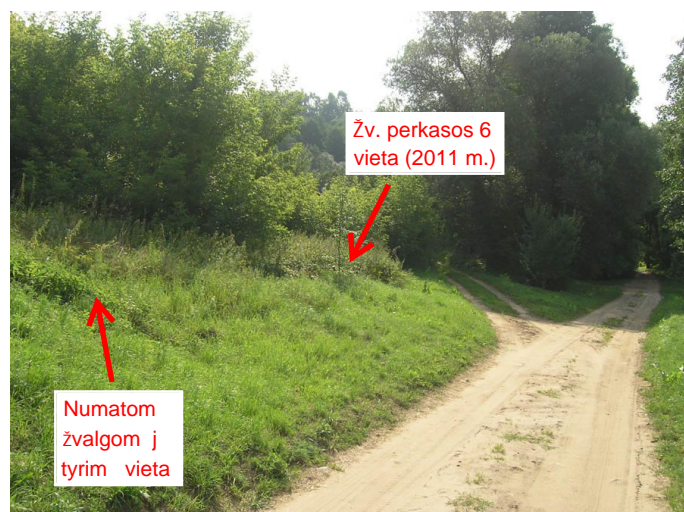
3. Vaizdas į numatomą tirti teritoriją iš šiaurės vakarų. Fotonuotraukos kairėje matomas šlaitas, kuriame veikiausiai yra išlikęs vertingas kultūrinis sluoksnis. Jame elektros kabelinę trasą numatoma įrengti betranšėju būdu.

4. Vaizdas į numatomą tirti teritoriją iš pietryčių. Fotonuotraukos dešinėje matomas šlaitas, kuriame veikiausiai yra išlikęs vertingas kultūrinis sluoksnis. Jame elektros kabelinę trasą numatoma įrengti betranšėju būdu.

5. Vaizdas į numatomą tirti teritoriją iš šiaurės vakarų. Fotonuotraukos kairėje matomas kultūrinis sluoksnis ardančias įvažiavimas į gruntinę aikštelę, kurioje yra vertingas gyvenvietės kultūrinis sluoksnis. Už dešiniojo dekoratyvaus stulpo - suprojektuotos transformatorinės vieta.

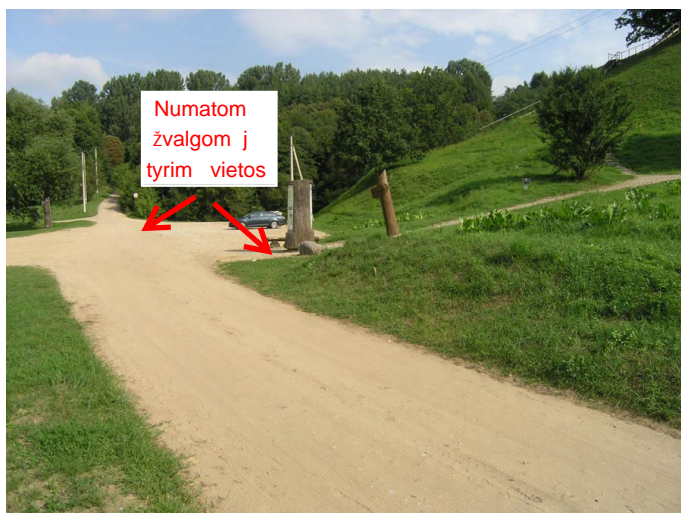
6. Vaizdas į numatomą tirti teritoriją iš vakarų. Fotonuotraukos kairėje matoma suprojektuotos transformatorinės vieta, kur 2011 metais tirta žvalgomoji perkasa 6, o joje vertingo kultūrinio sluoksnio neaptikta.

7. Vaizdas į numatomą tirti teritoriją iš pietryčių. Fotonuotraukos dešinėje matoma suprojektuotosios transformatorinės vieta, 2011 metais tirtos žvalgomosios perkamos 6, kurioje vertingo kultūrinio sluoksnio neaptikta, vieta.

8. Vaizdas į numatomą tirti teritoriją iš pietryčių. Fotonuotraukos dešinėje matomas šlaitas kuriame veikiausiai yra išlikęs vertingas kultūrinis sluoksnis. Jame elektros kabelinę trasą numatoma įrengti betranšėju būdu.

9. Vaizdas į numatomą tirti teritoriją iš pietryčių. Ties informaciniu stendu numatoma kasti duobę betranšėjam trasos įrengimui, o jos vietoje atlikti žvalgomuosius tyrimus.

**Alytaus piliakalnio su gyvenvietė (22599) teritorijos ir aplinkos, Alytaus senkapio (16245) aplinkos bei Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijos, Piliakalnio g., Alytaus m., žvalgomieji archeologiniai tyrimai 2011 metais
Situacijos planas**

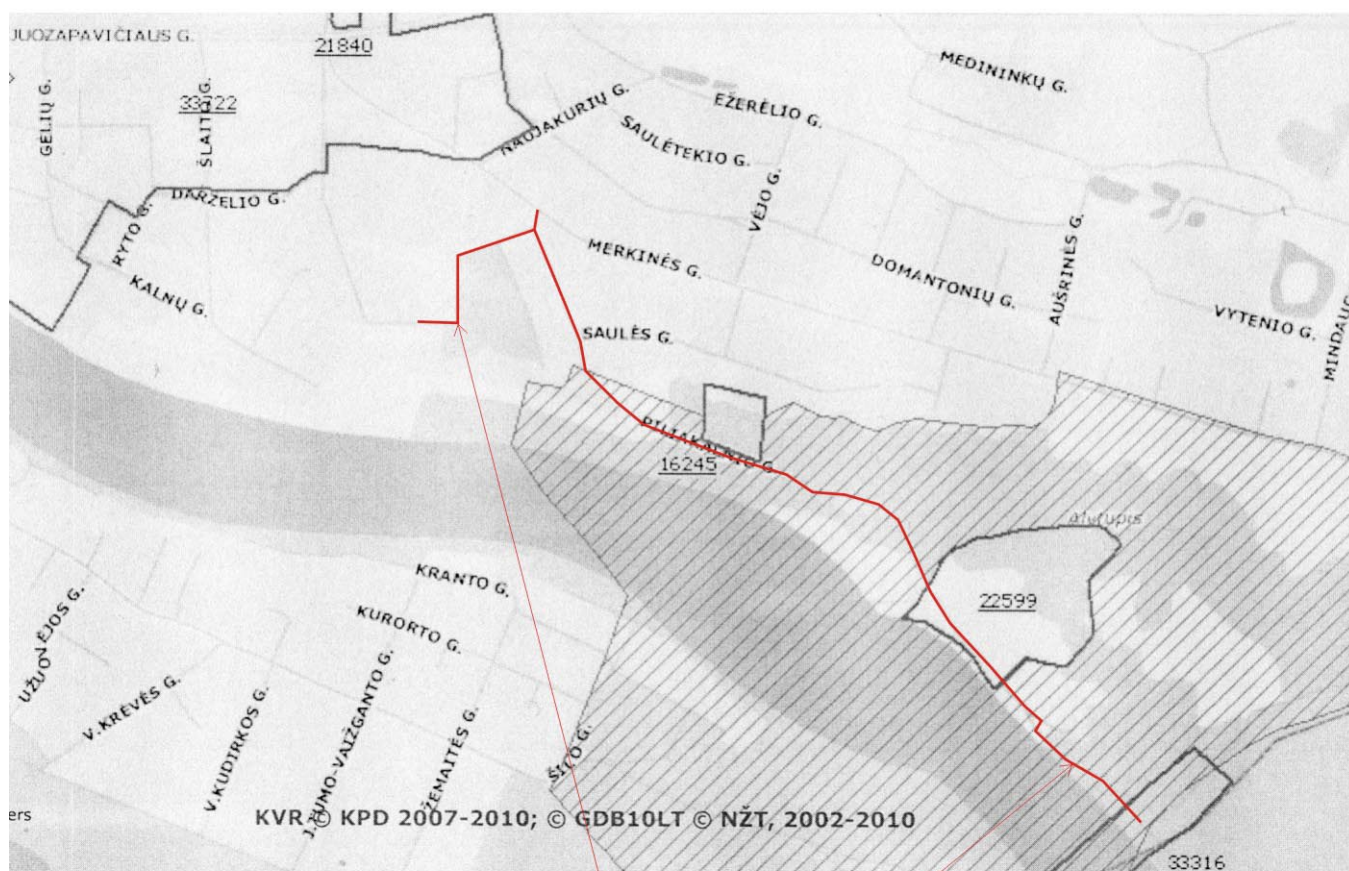

Eil. Nr.	Taško kodas	Koordinatės (LKS)	
1	ŽvP 1/1	505179,83	6028745,51
2	ŽvP 1/2	505180,934	6028747,104
3	ŽvP 1/3	505178,962	6028748,848
4	ŽvP 1/4	505177,88	6028747,614
5	ŽvP 1/5	505181,239	6028744,37
6	ŽvP 1/6	505182,037	6028745,5
7	ŽvP 2/1	505184,061	6028729,707
8	ŽvP 2/2	505182,809	6028728,354
9	ŽvP 2/3	505186,286	6028725,09
10	ŽvP 2/4	505187,533	6028726,684
11	ŽvP 3/1	505033,39	6028876,265
12	ŽvP 3/2	505032,112	6028874,914
13	ŽvP 3/3	505036,041	6028871,719
14	ŽvP 3/4	505037,387	6028873,548
15	ŽvP 4/1	505007,483	6028876,042
16	ŽvP 4/2	505007,571	6028878,003
17	ŽvP 4/3	505002,83	6028875,972
18	ŽvP 4/4	505003,404	6028873,633
19	ŽvP 5/1	505061,686	6028840,501
20	ŽvP 5/2	505062,796	6028839,133
21	ŽvP 5/3	505059,328	6028843,522
22	ŽvP 5/4	505058,016	6028842,726
23	ŽvP 6/1	505194,855	6028698,33
24	ŽvP 6/2	505196,571	6028699,957
25	ŽvP 6/3	505200,026	6028696,348
26	ŽvP 6/4	505198,58	6028695,354
27	ŽvP 7/1	505153,693	6028751,321
28	ŽvP 7/2	505150,367	6028755,506
29	ŽvP 7/3	505148,952	6028754,347
30	ŽvP 7/4	505152,084	6028750,508
31	šr. 1	55332,33	6028587,64
32	šr. 2	505018,172	6028952,195
33	šr. 3	505254,251	6028626,336
34	šr. 4	505093,394	6028837,994
35	gr. 1	505144,898	6028745,549
36	gr. 2	505137,106	6028758,543
37	gr. 3	505122,871	6028771,648
38	gr. 4	505103,657	6028790,515
39	gr. 5	505104,828	6028799,571
40	gr. 6	505114,401	6028789,935
41	gr. 7	505127,806	6028777,517

Sutartiniai ženklai

- Alytaus piliakalnio su gyvenvietė teritorijos ribos
- gręžiniai (gr)
- šurfai (šr) ir perkasos (ŽvP)

**Alytaus piliakalnio su gyvenviete (22599) teritorijoje ir aplinkoje,
Alytaus m. sav., Alytaus m., Piliakalnio gatvėje
suprojektuotų požeminių elektros tinklų vietoje
2013 metais numatomi atlikti
žvalgomieji archeologiniai tyrimai ir archeologiniai žvalgymai
Kultūros paveldo objektų teritorijų schema**

Suprojektuoti elektros tinklai

TVIRTINU

Direktorė

Audronė Jakunskienė

EKSPONATŲ PRIĖMIMO - PERDAVIMO AKTAS

2013 m. lapkričio 20 d. Nr. 71

Alytaus kraštotyros muziejus, atstovaujamas rinkinių vyr. saugotojos Anelės Kalašnikovienės, priėmė, o archeologas Linas Girlevičius, įmonės UAB „Teisinga orbita“ direktorius, gyv. A. Vivulskio g. 12 d - 41, Vilniuje, tel. 868607137, perdavė muziejuje saugoti šiuos eksponatus:

Eil. nr.	Pavadinimas ir trumpas aprašymas	Skaičius	Būklė	Kaina	Suma	Pastabos
1	2	3	4	5	6	7
1	Ataskaita. Autorius Linas Girlevičius. Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599) teritorijos ir aplinkos, Alytaus m. sav., Alytaus m., Piliakalnio g. 2013 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita. Vilnius, p. 36	1				
2	Radiniai	6				AKM GEK Archeologija

Pagal šį aktą gauta 6 (šeši) radiniai ir ataskaita.

Aktas surašytas 2 egzemplioriais

Perėmė: rinkinių vyr. saugotoja

Anelė Kalašnikovienė

Perdavė: archeologas

Linas Girlevičius